

Det skal naturligvis være sådan, at landbruget og andre erhverv kan producere uden at få pålagt overdrevne eller bureaukratiske restriktioner, men man kan ikke forestille sig et moderne, velfungerende samfund med den intensive udnyttelse af arealer og ressourcer, som kendetegner Danmark i dag, uden at vi i fællesskab, som vi også har gjort det, respekterer og anerkender behovet for at beskytte natur og kulturværdierne.

Derfor – og netop derfor – har der været bred enighed om mange af de initiativer, som ligger til grund for debatten i dag, og den enighed mener jeg vi skal holde fast i. Det gælder også de i og for sig udmærkede initiativer, som er taget i EU på dette område. Udpegningen af fuglebeskyttelsesområder sker på internationalt plan og er et meget vigtigt led i indsatsen for at beskytte dyrs og planters levesteder i hele Europa, og det siger sig selv, at Danmark skal deltage i den indsats.

Også i EU's landbrugspolitik indgår hensynet til miljø og natur i stigende grad. Det er en meget positiv udvikling, som vi fra dansk side støtter både i forbindelse med forhandlingerne om de fælles ordninger i EU og i den hjemlige implementering, gennemførelse, af EU-bestemmelserne. Også her arbejder vi bestandig med at gøre EU-bestemmelserne så fleksible og så tilpasningsduelige som muligt. Det er en anden side af sagen, men hovedsigtet, hensynet til miljø og natur, er et grundlæggende rigtigt og nødvendigt sigte.

Med hensyn til selve ekspropriationsbestemmelserne i grundlovens § 73 kan det konstateres, at bestemmelsen ikke sætter meget præcise grænser for lovgivningsmagten. Bestemmelsen foreskriver, at tvungen afståelse af ejendom, altså ekspropriation, kun kan ske mod fuldstændig erstatning. Hvornår et indgreb har karakter af ekspropriation, siger grundloven derimod intet om. Det er da også den almindelige opfattelse i retslitteraturen og i domstolenes praksis, at spørgsmålet om, hvorvidt et indgreb indebærer ekspropriation, eller om der i stedet er tale om det, man kalder erstatningsfri regulering, må besvares efter en samlet vurdering af indgrebets beskaffenhed. Her må bl.a. lægges vægt på, om der er tale om et generelt eller et konkret indgreb, med hvilken intensitet indgrebet rammer den pågældende, og hvad formålet med indgrebet er. Også andre faktorer er inde og kan få betydning.

Som jeg allerede startede med at konstatere, bygger vi i det moderne samfund i høj grad på erstatningsfri generel regulering af hensyn til samfundets samlede interesser. Der er altså langtfra tale om et frit skøn, men det må erkendes, at den traditionelle juridiske lære i mange tilfælde ikke giver noget klart svar på, om der foreligger ekspropriation eller ej. Det gælder ikke mindst, når der er tale om rådighedsbegrænsninger over fast ejendom og altså ikke en hel eller delvis afståelse af ejendom. Også på dette område foretager Justitsministeriets Lovafdeling en gennemgang af regeringens lovforslag, før de fremsættes.

Når vi taler om grundlovens § 73 og erstatning til dem, der bliver ramt af det offentlige indgreb, er det nok også på sin plads at gøre opmærksom på, at grundlovens § 73 kun tager stilling til, hvornår der skal betales erstatning. Bestemmelsen udelukker selv sagt ikke, at lovgivningsmagten, hvis den ønsker det, ud fra mere rimelighedsprægede overvejelser kan bestemme, at der skal ydes erstatning, og det både kan og gør lovgivningsmagten indimellem.

Nu har navnlig hr. Svend Erik Hovmand i pressen været inde på nogle af de konkrete sager, som danner baggrund for den stillede forespørgsel. Jeg skal ikke komme nærmere ind på disse sager her i dag, da jeg har forstået, at vi alle ønsker en generel, principiel debat, men som jeg tidligere har været inde på, er det en del af vores moderne samfundsstruktur, at der undertiden må foretages indgreb over for den enkelte af hensyn til de mange.

I de tilfælde, hvor et sådant indgreb overskrider grænsen for en almindelig regulering af ejendomsrettens grænser, bestemmer grundloven så, at den, det går ud over, skal have fuld erstatning. Hertil kommer, at lovgiverne naturligvis altid bør overveje og afveje enhver reguleringens samfundsmæssige nødvendighed over for hensynet til de berørte parters interesser, og det gælder ikke mindst, såfremt reguleringen vedrører et område, som i forvejen er undergivet en anden offentlig regulering. Jeg skal dog tilføje, at lovgivningsmagten også benytter sig af andre og mere positive virkemidler, som det er velkendt.

Som konkrete eksempler kan jeg nævne reglerne om tilskud til miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger og reglerne om støtte til økologisk jordbrug. Her er der altså tale om, at man varetager miljømæssige hensyn, ikke ved at foretage